

tott íráskultúra sem kárpótlás. „Verseket írok most” – mondja egyikük. „Ha eluntam a semmi szabását, / ösvényt választok...” Nohát igen: a tisztázatlan, szinte ok és szándék nélküli betűmániától a rafinált és cifra poétaságon át az igazi költészetig vagy nagyon hosszú, vagy nincs is út. Persze, igaza van Pollágh Péternek: „A kultúra most betegség. / A minták most erősek.” Hadd feleljen erre Ady: „Úgy ám, magyarom, nem kell megszaladni [...] attól a fránya kultúrától. Közéje kell csapni annak az egy lónak...” Ugye bizony: a költészet az az egy ló, amely ha nem vakon üget, „az ember maga is csodálkozik, hogy milyen messzire segít el a bátorság”.

KELEMEN LAJOS

(Szerkesztette Bratka László, *Masszi Kiadó, Budapest, 2002, 303 oldal, 1990 Ft*)

DUKAY NAGY ÁDÁM:

Hosszú eltáv

Figyeljenek csak: „A nyelv egyszerűsége nemcsak tisztességes, de talán egyenesen szent. A Biblia olyan mondattal kezdődik, ami jócskán befér egy elevenebb tizenégy esztendősnél az íróképességébe: Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet.” Az idézet Kurt Vonneguttól való. Persze, joggal merülhet itt fel a

kérdés, hogy mit keres Vonnegut egy Dukay Nagy Ádámról szóló írás elején. A szentség miatt került ide. Mert ha a nyelv egyszerűsége valóban szent – márpedig, ha egyszerűsége a fölösleges sallangoktól mentes nyelvezetet, kifejezőmódot értjük (mintegy „talált tárgy megtisztítást”), akkor az: szent –, abban az esetben Dukay Nagy Ádám eme szentség birtokában van.

Őszintén mondom: nagyon vártam ezt a kötetet. És: nem kellett csalódnom. Semmivel – senkiével – össze nem hasonlítható Dukay versnyelvezete. A műveiben felvázolt szituációk újszerűek, ám képei – melyek mintegy kiszínezik a kontúrvoalnak közötti helyeket, tereket – mindannyiunk számára ismerősek, a szó szoros értelmében véve átélt dolgok, s általuk, akaratlanul is, „bevonódunk” Dukay világába. Figyeljenek csak: „Mutatnám az elázott-kiszáradt / teafiltert, az almacsutkát, ahogy / konzervdobozban alszanak” (*Hosszú eltáv*). Itt eszembe jut Whistler, amerikai festő, aki azt találta mondani egy kávéházi vita során (éppen Párizsban tartózkodott akkor), arról lévén szó, hogy a külső tényezők (politika, múlt stb.) mennyiben befolyásolhatják az adott kor műalkotásait; szóval Whistler a következőket mondta: „A művészet megtörténik.” Talán nem is lehetne találószerűen kifejezni a tényt, hogy egy-egy műalkotásnak előbb *érezzük* a szépségét, semmint elgondolkod-

nánk a tartalmán. Dukay Nagy Ádám számos verse is „megtörténik” velünk. Mondhatnánk – pozitív értelemben – eszköztelennek líráját, ám – mégis, ettől – szép. *Története* van.

Dicséretre méltó a szerkesztő, Nyilas Atila munkája. Nagyszerű érzéssel – arányérzéssel – válogatta össze a kötetet alkotó három ciklus darabjait. Az érzelmi csúcspontot a harmadik ciklus nyitó versével éri el a könyv, és ez: aranymetszés a szerkezetben. Hadd idézzek ebből egy részt: „hogy butuska álmukra, mint régen, / a Teremtő vigyázzon újra, / míg pocakjukban növények pihennek / és nádneszezt, vízillatot / viz feljűk a szél” (*Bebékélés*). Gyönyörű vers.

Tandori Dezső írja egy helyütt Dukay Nagy Ádám költészetéről, hogy az „nem fogad el automatizmusokat”. Igaz, motívumai, hangulatai vissza-visszatérők, verseiben még sincs nyoma kényszeredtségnek, bántó önisméltásnak. Dukay képes mindig újat mondani. És: versről versre haladva kötetében *akarjuk* is, hogy beszéljen, úgy mondja. S befejezván az olvasást (mint én az írást most), visszalapozhatunk egy verszárlathoz, elmesélni, mi is *történt* velünk: „Talán egy perc és kimondhatjuk: / Uram, mennyire szerettük mindezt.” (*In situ*) Kiegészíteném: örökre szeretni fogjuk.

BABICZKY TIBOR

(FISZ – Parnasszus Könyvek, Budapest, 2002, 60 oldal, 980 Ft)

VASKÓ PÉTER:

Árnyéklovasság (Vang So verseskönyve)

Kínai verset írni magyarul márpedig lehetetlenség! Éppolyan abszurd, mint az a létével tüntető hosszúnnyakú emlős az állatkertben. Nemcsak Európa-központú világirodalmi felfogásunk okán, nemcsak a két írásrendszer közötti áthidalhatatlan különbségek okán, hanem ezekkel összefüggésben a két nyelv és a két kultúra eltérő hagyományai, kulturális illeszkedései miatt is.

Vaskó Péter bizonyára tudja ezt. A kínai irodalmiság fiktív kontextusának és a Vang So nevű sok ezer éves, sosem létező, tehát szükségképpen halhatatlan szerzőfigurának ebben a szövegben keretadó és eltávolító funkciói vannak. Épp az olyan régmódi értelmezők munkájának megnehezítésére, mint e sorok írója. Itt a lírai „én”-ek (ének!) hálózata nem egyfajta Vaskó Péter bizonytalan árnyképét rajzolja meg előttünk, hanem Vang Sóét, a kínai költőt. Létrejön ezáltal a Szuperszerző – vagy egy kényelmes álorca: nézőpont, felfogás kérdése. S Vang So végigvonul a kötet versein, kedves alakja, szereplései olykor naiv meshősökkel rokonítják. Keletisége legalább annyira a finnugor mondavilágé, a magyar népmeséké akár, mint a távol-keleti bölcséleté.

Persze a Császár-figura és a misztikus Udvar ellenpontjaiként a parti-